

Gevangenis van nu en van de toekomst?

Moet een gevangenis corrigerend straffen of gevangenen reïntegreren? Dit was de centrale vraag in Noorwegen rond 1975. In ons land kennen we deze discussie ook. Ook wij reïntegreren gevangenen in onze samenleving. Maar doen we dat op eenzelfde manier?

In de Noorse taal staat rehabilitatie voor herstel en reïntegratie (zoals rehabilitation hetzelfde beoogt voor psychiatrische patiënten in het Recovery Program uit Boston). Men wil de gevangenen opnieuw leren om samen te wonen, te leren, te werken en sociale contacten op te bouwen. Bekendste voorbeeld in Noorwegen is de 'open' gevangenis op het eiland Bastøy in Oslofjord, 70 km ten zuiden van de Noorse hoofdstad. Daar wonen ca. 115 gevangenen in huizen, ieder met een door hen zelf ingerichte eigen kamer. Zes mensen per huis, huiskamer en keuken zijn voor gezamenlijk gebruik. Maximaal 5 jaar mogen gevangenen daar wonen, vaak de laatste jaren van hun detentie. De samenstelling van de groep is gemengd en betreft meestal langgestraften. Naast hoogopgeleide witteboordencriminelen zitten er dealers, junks, bankovervallers, zedendelinquenten, geweldplegers en moordenaars.

Open deuren

Bewakers leren gevangenen vooral wat met elkaar wonen, werken en leren kan zijn. Zij noemen zich liever sociaal werker. Door het vriendelijke contact zijn gesloten deuren niet nodig, noch cellen, noch straffen. Sommigen noemen bewakers zelfs vrienden. Vergelijk het met onze politie: soms is die onze vriend maar soms ook gezagsdrager met afstand. Dat geldt ook voor de Noorse bewakers. Men leeft met elkaar en men werkt samen in bijvoorbeeld bos- en tuinbouw of in een bedrijf. Zo ontstaat een veilige omgeving, die geborgenheid geeft en leert geven. Elke werkdag om 15.00 uur verlaat het meeste personeel het eiland. Gevangenen blijven dan achter met slechts vijf bewakers. Ook in de weekenden zijn de gevangenen zelf verantwoordelijk voor de gang van zaken op het eiland.

Het wonder van Bastøy

Het systeem heeft zich bewezen. In de bijna 20 jaar dat de gevangenis bestaat, zijn er slechts twee mannen gevlucht. De boot die je naar Bastøy brengt wordt ook bediend door gevangenen. En ook zij keren elke avond terug naar hun groep, naar hun huis en naar hun kamer. Naar hun veilige haven? Belangrijkste winstpunt is dat na vrijlating er veel minder recidivisten zijn dan bij een klassiek

gevangenissysteem. Er is een film gemaakt van deze open gevangenis: niet 'Escape from Alcatraz', maar 'Het wonder van Bastøy'.

Het Noors model nodigt uit om na te denken over ons eigen systeem in Nederland. Daar wordt vaak gepleit voor alsmaar zwaardere straffen, hoewel vele

onderzoeken laten zien dat dit middel erger is dan de kwaal. Tijd dus om serieus te onderzoeken wat een heilzaam systeem is om ontspoorde mensen weer op het rechte pad te krijgen.

Hans Vossenaar ofm